Kepelbagaian dan Kestabilan Struktur Pendanaan Sistem Perbankan Malaysia

Kepentingan mengekalkan sumber pendanaan yang stabil dan kedudukan kewangan cair yang kukuh sudah lama diakui di Malaysia. Ini mencerminkan ciri-ciri transformasi yang matang dalam perniagaan perbankan dan peranan pengantaraannya dalam ekonomi, serta pengalaman institusi-institusi perbankan semasa krisis kewangan Asia. Risiko kerana terlampau bergantung pada instrumen pendanaan borong jelas kelihatan semasa kemelut kewangan global. Rangka kerja pengurusan mudah tunai bagi institusi perbankan yang diperkukuh sejak tahun 1998 telah meningkatkan tahap kesedaran mengenai betapa perlunya struktur pendanaan yang pelbagai, proses penilaian yang pandang ke hadapan dan pengurusan yang kukuh bagi keperluan dan ketersediaan mudah tunai jangka pendek hingga jangka pertengahan. Selepas lebih sedekad krisis kewangan melanda pada akhir tahun 1990-an, institusi perbankan Malaysia lebih bersedia dalam menangani ketidakpadanan mudah tunai secara lebih berkesan menerusi infrastruktur dan amalan pengurusan mudah tunai.

Rencana ini mengupas keadaan dan ciri-ciri utama struktur pendanaan yang menyumbang kepada daya tahan keseluruhan sistem perbankan Malaysia sejak beberapa tahun ini.

Struktur pendanaan berasaskan deposit yang stabil

Deposit pelanggan merupakan sumber dana terbesar tunggal bagi institusi-institusi perbankan, merangkumi lebih 65% daripada liabiliti sistem perbankan dan 73% daripada jumlah pendanaan. Ini mencerminkan budaya menabung rakyat Malaysia (tabungan swasta dan awam kasar mencakup 31.3% daripada Pendapatan Negara Kasar) dan jangkauan meluas perkhidmatan kewangan kepada masyarakat. Deposit ini, yang mencatatkan pertumbuhan tahunan terkompaun sebanyak 8.5% sedekad lalu, digemblengkan untuk membiayai aktiviti sektor benar dan berterusan menyokong pertumbuhan pinjaman dalam negeri (purata nisbah pinjaman kepada deposit adalah sekitar 87.6% sejak tahun 1997). Komponen deposit terbahagi sama rata antara pendeposit individu dengan pendeposit perniagaan (masing-masing 35.7% dan 37.1% daripada jumlah deposit pada akhir tahun 2009), seterusnya mewujudkan kepelbagaian dan kestabilan terhadap pendanaan depositori merentas jenis institusi perbankan yang berlainan. Di samping itu, deposit tetap mencakupi 62.4% daripada jumlah deposit yang diterima daripada individu dan perniagaan, dan 74% daripada deposit tetap ini mempunyai kematangan melebihi 1 tahun (Rajah 1). Hampir separuh daripada deposit yang disimpan dalam bank-bank Islam merupakan akaun pelaburan am (GIA). Instrumen berteraskan Islam ini agak stabil sifatnya serta mempunyai ciri-ciri yang mirip deposit tetap yang ditawarkan oleh bank konvensional. Meskipun GIA merupakan sejenis produk pelaburan Islam berasaskan perkongsian untung, kerugian daripada pelaburan ini lazimnya ditanggung oleh institusi penerima deposit dan bukannya pemegang pelaburan, yang tidak mempunyai pengaruh terhadap strategi pelaburan dana berkenaan.

Tidak seperti bank pelaburan dalam ekonomi maju yang bergantung pada pendanaan berasaskan pasaran dan pendanaan borong, bank pelaburan di Malaysia mempunyai akses langsung kepada deposit korporat yang besar dengan nilai minimum sebanyak RM500,000 dan dengan itu tertakluk kepada keperluan pengawalseliaan yang sama dengan bank perdagangan. Deposit korporat mencakupi 46.2% daripada jumlah pendanaan bank pelaburan pada bulan Disember 2009. Memandangkan pendeposit korporat lebih sensitif pada kadar pulangan dan secara relatifnya lebih sofistikated dalam menilai risiko rakan niaga, maka simpanan korporat sememangnya mengalami turun naik yang lebih ketara berbanding dengan deposit individu dan akaun urus niaga yang lebih kecil. Walau bagaimanapun, data empirikal menunjukkan bahawa, pada masa lampau, deposit korporat agak stabil dan tidak banyak mengalami turun naik berbanding dengan dana pasaran wang. Kebelakangan ini, jaminan deposit kerajaan sementara yang diwujudkan pada bulan Oktober 2008 telah meredakan lagi keadaan turun naik deposit ini, dan dengan itu memastikan kestabilan pendanaan yang lebih kukuh bagi institusi perbankan.

Rajah 1
Komposisi Deposit Sistem Perbankan dan Profil Kematangan Deposit Tetap Berdasarkan Kelakuan Pendeposit

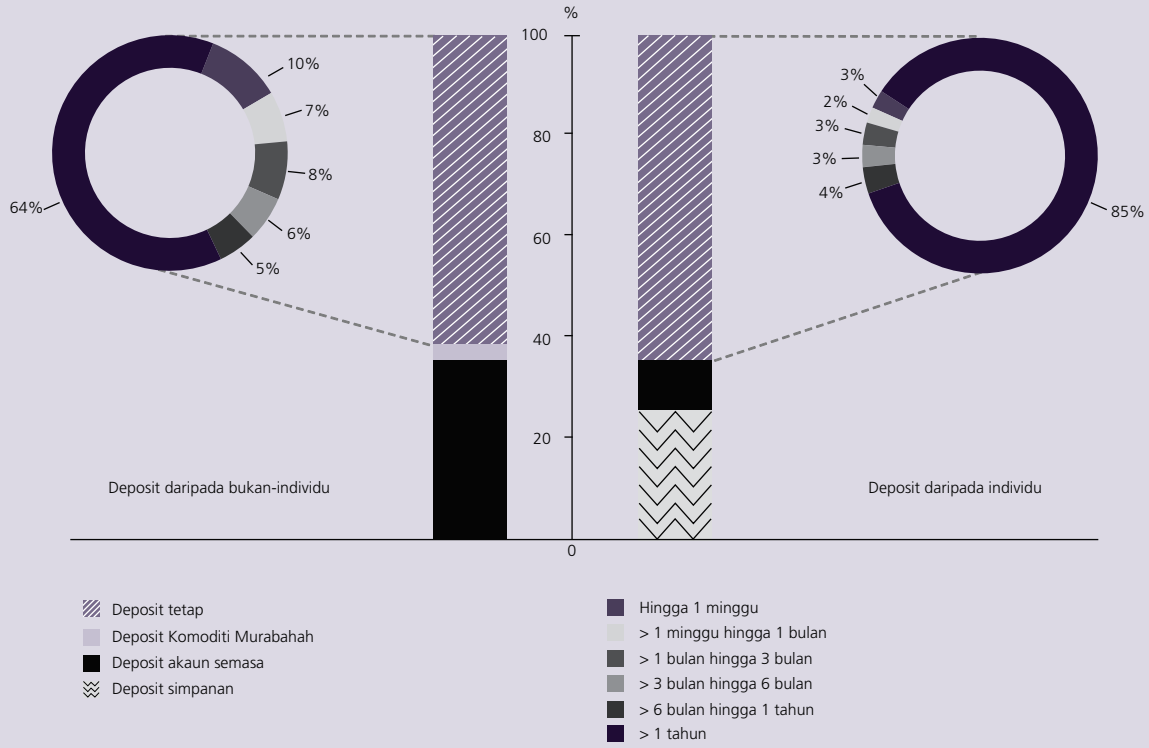

Nota: Deposit tetap termasuk Akaun Pelaburan Am dan Akaun Pelaburan Spesifik

Sumber: Bank Negara Malaysia

Di samping itu, kewujudan rangka kerja pengawalseliaan dan dasar dalaman bagi pelaburan luar negara oleh pemastautin memastikan bahawa perpindahan besar deposit borong yang diperoleh daripada syarikat bukan kewangan, kerajaan dan perusahaan sektor awam secara serentak tidak berkemungkinan berlaku. Walaupun keperluan pengawalseliaan telah diliberalkan secara progresif dari masa ke masa, had kehematan atau dalaman masih dikenakan terhadap saiz aset mata wang asing yang dipegang oleh institusi-institusi berdana, seperti syarikat-syarikat insurans. Selain itu, sesetengah institusi berdana ini, seperti Kumpulan Wang Simpanan Pekerja dan Kumpulan Wang Persaraan (dana persaraan untuk kakitangan kerajaan) digunakan untuk menggembleng sejumlah besar tabungan isi rumah melalui program tabungan wajib, dan dengan itu menjadikan dana ini kurang mengalami turun naik. Sementara itu, unit perniagaan yang menjalankan aktiviti perdagangan antarabangsa yang terhad boleh memilih untuk memegang aset dalam bentuk mata wang tempatan sahaja bagi mengelak daripada mengalami risiko pertukaran asing.

Risiko penularan yang terbatas akibat kebergantungan yang kurang terhadap pendanaan antara bank dan pensekuritian

Institusi perbankan telah mengambil iktibar daripada krisis kewangan Asia dan kini lebih berwaspada dan tidak terlalu bergantung pada pendanaan antara bank dan pendanaan berasaskan pasaran yang lain (termasuklah pensekuritian, penerimaan jurubank, instrumen boleh niaga bagi deposit dan sekuriti hutang yang diterbitkan). Bentuk pendanaan ini merangkumi antara 10-16% daripada jumlah

liabiliti sepanjang dekad yang lalu. Institusi perbankan juga kurang bergantung pada pensekuritian sebagai sumber pendanaan, sebahagiannya disebabkan persekitaran mudah tunai yang lebih daripada mencukupi dan pertumbuhan kukuh tabungan dan deposit. Sebahagian besar pasaran pensekuritian domestik dipacu oleh Cagamas Berhad dalam bentuk pinjaman perumahan yang dibeli daripada institusi kewangan dan pinjaman perumahan kakitangan kerajaan. Kegawatan global baru-baru ini juga menekankan kesan buruk kepada kedudukan pendanaan dan risiko mudah tunai domestik akibat pendedahan kepada rakan niaga. Dalam pasaran domestik, tidak berlaku sebarang kejutan pendanaan yang merebak melalui pasaran wang antara bank. Kadar pasaran wang konvensional dan Islam domestik agak stabil bagi semua tempoh matang sepanjang krisis yang terbaru ini. Ini mencerminkan peminjaman antara bank yang minimum, termasuk repo, yang kekal di bawah 6% daripada jumlah liabiliti sistem perbankan sepanjang sepuluh tahun yang lalu. Kemerosotan mudah tunai dalam pasaran kertas komersial dan, untuk seketika, pasaran bon korporat, berjaya dibendung tanpa meninggalkan kesan limpahan kepada seluruh bahagian sistem kewangan yang lain.

Di samping itu, ujian ketahanan terhadap hubungan dua hala antara bank yang mengambil kira kejutan kredit (andaian mungkir terhadap dedahan kredit antara bank) serta kejutan pendanaan (ketidakmampuan untuk menggantikan pendanaan antara bank daripada institusi mungkir yang kemudiannya mencetuskan jualan aset secara terpaksa) secara serentak, telah memperlihatkan skop penularan antara bank yang terbatas di peringkat domestik. Potensi kesan domino menerusi saluran pendanaan dan kredit adalah minimum dan ujian ketahanan menunjukkan bahawa RWCR bagi institusi perbankan yang berkemungkinan menerima kesan tersebut kekal melebihi tahap minimum walaupun dalam senario yang paling buruk.

Risiko mudah tunai dan pendanaan mata wang asing adalah terbatas
Dedahan institusi perbankan Malaysia kepada aset dan liabiliti dalam mata wang asing, yang lebih 70% daripadanya adalah dianggarkan dalam denominasi USD, mengalami trend yang meningkat sejak sedekad lalu, sekalipun mencakupi tidak sampai 15% daripada jumlah aset (termasuk dedahan luar lembaran imbangan dari segi nominal). Dedahan yang rendah ini meminimumkan risiko mudah tunai pendanaan mata wang asing dan potensi impak langsung daripada turun naik nyata kadar pertukaran asing terhadap keadaan kewangan dan keberuntungan. Liabiliti mata wang asing pada dasarnya diuruskan melalui swap mata wang, pasaran antara bank dan deposit mata wang asing. Pengurusan mudah tunai yang dinamik diperlihatkan dengan jelas oleh tindakan pantas institusi perbankan dalam mengecilkan ketidakpadanan mudah tunai mata wang asing yang negatif dalam tempoh pengetatan global terhadap mudah tunai dolar AS pada akhir tahun 2008. Melangkah ke hadapan, keperluan pendanaan bagi bank dalam pelbagai mata wang dijangka tumbuh seiring dengan pengembangan operasi bank domestik di bahagian lain rantau ini dan perkembangan lanjut pasaran pertukaran asing dalam negeri. Menjangkakan trend ini akan berlaku, pengurusan risiko mudah tunai akan dilaksanakan menurut jenis mata wang yang diperlukan sebagai sebahagian daripada penambahbaikan terhadap Rangka Kerja Mudah Tunai. Ini akan menyumbang kepada pengurusan risiko mudah tunai yang lebih kukuh.

Keadaan kewangan cair yang kukuh dengan pemegangan aset cair yang agak besar
Institusi perbankan dalam negeri mengekalkan keadaan kewangan cair yang kukuh, yang dari segi agregat, jumlah aset mudah tunai (merangkumi aset mudah tunai Kelas 1 dan Kelas 2[1]) boleh menampung lebih 8% daripada jumlah liabiliti jangka pendek dalam mana-mana bulan tertentu. Aset mudah tunai tidak terhalang ini (mencakupi 11.5% daripada jumlah aset pada akhir tahun 2009) boleh ditukarkan kepada wang tunai dengan mudah dalam notis yang singkat dan pada kos urus

[1] Aset mudah tunai Kelas 1, termasuklah kertas/sekuriti boleh pasar RM yang diterbitkan atau dijamin oleh Kerajaan Persekutuan ataupun Bank Negara Malaysia, bon Cagamas (yang diterbitkan sebelum 4 September 2004), bon dalam denominasi RM yang diterbitkan oleh Bank Pembangunan Pelbagai Hala atau Institusi Kewangan Pelbagai Hala dan Dana Indeks Bon Malaysia ABF. Aset mudah tunai Kelas 2, termasuklah Penerimaan Jurubank bertaraf tertinggi, instrumen deposit boleh niaga, bon korporat RM, sekuriti bersandarkan gadai janji kediaman dan bahagian yang tidak dikeluarkan daripada barisan kredit yang disediakan secara formal.

niaga yang minimum, dan dengan itu memberikan kelegaan sementara daripada potensi tekanan pendanaan. Bank pelaburan umumnya memegang jumlah sekuriti boleh dipasarkan yang lebih besar bagi tujuan operasi pasaran modal, yang jumlah ini mencakupi 26.2% daripada liabiliti jangka pendek pada akhir tahun 2009. Meskipun aset mudah tunai Kelas 2 dan barisan kredit formal diakui sebagai sumber mudah tunai rizab, namun sebahagian besar inventori teras rizab mudah tunai bank masih terdiri daripada aset mudah tunai Kelas 1 yang mencakupi 74% daripada jumlah aset pada akhir tahun 2009. Institusi perbankan mengekalkan purata lebihan mudah tunai yang diunjurkan sebanyak RM128.8 bilion (berdasarkan profil perilaku aliran tunai) sejak tahun 2006 yang memadai untuk menampung pengeluaran tidak dijangka sebanyak 12% daripada jumlah deposit sehingga tempoh satu bulan. Institusi perbankan juga memegang aset mudah tunai dalam denominasi mata wang asing yang sepadan dengan liabiliti pendanaan mata wang asing yang sederhana. Portfolio ini kebanyakannya terdiri daripada sekuriti hutang korporat dan sekuriti kerajaan asing yang bertaraf tinggi, serta mencakupi 7.8% daripada jumlah deposit mata wang asing dan peminjaman antara bank pada akhir tahun 2009. Di samping itu, institusi perbankan boleh menukarkan stok lebihan mudah tunai ringgit yang besar untuk memenuhi kekurangan mudah tunai mata wang asing dalam tempoh-tempoh kesukaran.

Secara ringkasnya, struktur pendanaan yang stabil dan pelbagai bagi sistem perbankan telah menyumbang kepada daya tahannya sejak beberapa tahun yang lalu. Keupayaan sistem perbankan untuk menanggung potensi kejutan mudah tunai turut disokong oleh faktor-faktor pengawalseliaan dan faktor struktur yang menghasilkan insentif yang kukuh bagi bank untuk mengurus risiko mudah tunai secara dinamik dan berkesan. Melangkah ke hadapan, penambahbaikan selanjutnya terhadap keperluan pengawalseliaan bagi pengurusan risiko mudah tunai akan mengambil kira saranan *Basel Committee on Banking Supervision*. Implikasi langsung dan tidak langsung keperluan baharu ini akan dianalisis dengan teliti, dengan pertimbangan wajar diberikan kepada perbezaan-perbezaan yang wujud dari segi dinamik serta ciri-ciri pasaran dan struktur domestik, perilaku pengambilan risiko dan amalan pengurusan risiko mudah tunai institusi perbankan, di samping potensi pelarasan keadaan kewangan dan struktur, yang timbul daripada reformasi sedemikian.